РЕЦЕНЗИЯ

относно процедура за присъждане на образователната и научна степен „доктор по психология”

на дисертационен труд на тема: „Преднамерено влияние върху неорганизирани социални общности”

Професионално направление: 3.2. „Психология“

Научна специалност: „Обща психология“

Докторант: Ана Илиева Халил, ВСУ „Черноризец Храбър”, Катедра „Психология”

Научен ръководител: проф. д. пс.н. Майяна Митевска

Рецензент: проф. д-р Ваня Господинова Христова, съгласно Заповед на Ректора на ВСУ „Черноризец Храбър“ № 566/24.09.2026 г.

I. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

В съвременният глобализиращ се свят и ускорена дигитализация социалните взаимодействие претърпяват съществени промени, които оказват влияние не само върху начина, по който хората възприемат информацията, но и върху механизмите по които те я обработват и интерпретират.

Бързите темпове на развитие на комуникационните технологии и социалните мрежи, както и доминиращата роля на алгоритмите в информационния обмен способстват за възникването на нов тип социална среда. В нея взаимодействията все по-често се осъществяват извън рамките на традиционните институционални и организационни структури. Именно в този контекст, неформалните и неорганизирани социални общности се превръщат във важен фактор за формирането на обществени нагласи, ценности и модели на поведение.

От тази гледна точка дисертационният труд на Ана Илиева Халил разглежда актуална и значима проблематика в глобален аспект, а именно изследване на процесите на преднамерено социално влияние в условията на съвременното информационно общество и дигиталната среда в която то предимно функционира.

Изследването има за цел да разкрие механизмите на преднамереното социално влияние протичащо в неорганизирани социални общности, както и да се анализира ролята на индивидуалните и психологически фактори на податливост към това влияние, в резултат на което да се разработи и приложи интегративен концептуален модел на този процес.

Дисертационният труд на Ана Илиева Халил е в обем от 149 страници, като съдържанието е структурирано в увод, три глави, заключение и библиография. Представени са 19 таблици и 12 фигури. Цитирани са 68 източника на български и английски език.

Във въведението е представена аргументацията за избора на изследователската проблематика, както и ролята на разглеждания проблем в теоретичен и практико-приложен аспект.

Дефинирани са необходимите за дисертационното изследване параметри, а именно обект и предмет на изследване, основната цел на дисертационния труд и поставените за решаване задачи.

II.ХАРАКТЕРИСТИКА И ОЦЕНКА НА СЪДЪРЖАНИЕТО НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Структурата на дисертацията е логически изградена и подчинена на цялостното разработване на изследователския проблем, на проверката на поставената изследователска хипотеза и произтичащите от нея изследователски въпроси.

В увода е представена аргументацията за избора на изследователската проблематика, както и ролята на разглеждания проблем в теоретичен и практико-приложен аспект.

Дефинирани са необходимите за дисертационното изследване параметри, а именно обект и предмет на изследване, основната цел на дисертационния труд и поставените за решаване задачи.

Първа глава **„Теоретични основи на социалното влияние в неорганизирани социални общности”** е теоретична и съдържа три параграфа. Представен е задълбочен теоретичен обзор на социалното влияние, като психологически и социален феномен, като са описани същността и дефинициите на социалното влияние, неговите форми и нива, както и съзнателните и несъзнателни механизми на влияние, като акцента е върху факта, че значителна част от социалното въздействие протича на имплицитно ниво и не се разпознава от индивидите като външно наложено.

Систематизирани и анализирани са класическите теоретични подходи и съвременни интегративни модели на социалното влияние, като се достига до извода, че то представлява многофакторен процес, който се реализира посредством взаимодействието между комуникационни стратегии, групови механизми, когнитивни процеси и индивидуални характеристики.

Анализирана е и спецификата на неорганизираните социални общности като среда, характеризираща се с липса на формализирана структура, стабилни роли и институционализирани механизми за контрол. Установено е, че именно в такива условия социалното влияние се осъществява посредством неформални механизми, като социално доказателство, групова валидизация, емоционално заразяване и стремеж към социално одобрение. Разгледана е и ролята на дигиталната среда, където алгоритмичното посредничество,

персонализираното съдържание и публичната видимост на реакциите усилват и трансформират процесите на социално влияние.

Главата завършва с обобщение, в което се обосновава избора на изследваните променливи и формулира концептуалната рамка, върху която се базира емпиричният анализ в дисертационното изследване.

Във втора глава **„Механизми и стратегии за преднамерено социално влияние“** са представени психологическите механизми на преднамереното влияние с акцент когнитивните механизми, влиянието на емоциите и мотивацията, както и разкриването на личностните фактори повлияващи преднамереното влияние. Разгледани също така са и социалните, комуникационните и дигиталните механизми на влияние, както и стратегиите за неговото противодействие.

Трета глава „**Методология и емпирично изследване на преднамереното социално влияние“** е посветена на методологията и методиката на емпиричното изследване. Прецизно са формулирани целта, задачите, предмета на изследването, хипотезите и методите за анализ на данните. Извадката на изследваните лица включва 137 респондента на възраст над 18 години.

За събирането на необходимата информация е използван комбиниран инструментариум, включващ авторска анкета и стандартизирани психологически методики. Подборът на инструментите е съобразен с теоретичната рамка на труда и с необходимостта от многопластов анализ на мотивационните, ценностните и личностните фактори, свързани с податливостта към преднамерено социално влияние.

Направен е анализ на получените резултати от проведеното емпирично изследване, като са описани променливите, обект на изследване в дисертацията, както и взаимовръзките между тях.

Получените резултати са интерпретирани от гледна точка на степента, в която потвърждават хипотезите. Въз основа на това са изведени изводи и са

предложени възможности за практически приложения на резултатите от дисертационното изследване.

Изложението е написано логично, а докторантката демонстрира познаване на проблематиката и умения за логическа връзка между теоретичния подход и решаването на практическите въпроси.

Получените резултати са интерпретирани от гледна точка на степента, в която потвърждават хипотезите. Въз основа на това са изведени изводи и са предложени възможности за практически приложения на резултатите от дисертационното изследване.

В **заключението** е направено обобщение на получените резултати от дисертационното изследване. Направените изводи следват от текста, логични са и са пряко обвързани с конкретната проблематика.

III.АВТОРЕФЕРАТ И ПУБЛИКАЦИИ ПО ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Авторефератът към дисертационния труд вярно и точно отразява дисертационния труд, а публикациите по него са достатъчни и включват съществени страни от работата на докторантката.

Приемам формулираните от докторантката приноси, като бих искала още веднъж да подчертая част от тях:

- ✓ Разработена е интегративна концептуална рамка, която допълва класическите теории за социалното влияние, като е изграден цялостен теоретичен модел обединяващ психологически, социални, комуникационни и дигитални механизми на това влияние.
- ✓ В резултат на проведеното дисертационно изследване е изведена нова интерпретация на социалното влияние като интерпретативен процес.

✓ Предложен е нов модел на преднамерено социално влияние, който описва процеса като последователност: въздействие → интерпретация → субективно отчитане → нагласова адаптация, с ключова роля на мотивацията за социално одобрение.

✓ Практико-приложната значимост се изразява в това, че резултатите от дисертационното изследване допринасят за създаване на практически подходи за разпознаване, ограничаване и превенция на манипулативно влияние в социални мрежи и дигитална комуникация.

IV. КРИТИЧНИ БЕЛЕЖКИ И ПРЕПОРЪКИ:

По същностните страни на основните тези и тяхното доказване в дисертацията нямам критични бележки. В хода на разработването на дисертационния труд, и в качеството ми на рецензент докторантката се постара добросъвестно да отрази направените бележки.

V. ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Представеният дисертационен труд на **Ана Илиева Халил** има характер на самостоятелно научно изследване. С него автора разкрива своите задълбочени теоретични познания, и умения за провеждане и интерпретиране на експериментални изследвания. Дисертацията съдържа приноси както в теоретичен, така и практико-приложен аспект.

Въз основа на изложеното по-горе, предлагам на уважаемите членове на Научното жури да присъдят образователната и научна степен „доктор“ на Ана Илиева Халил по „Обща психология“ в професионално направление 3.2. „Психология“.

гр. Варна
18.10.2026 г.

Рецензент:
(проф. д-р Ваня Христова)